

12.06.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**12 Haziran 2023
Pazartesi**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

12 Haziran 2023 Pazartesi

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

CUMHURBAŞKANLIĞINA VEKÂLET ETME İŞLEMİ

— Cumhurbaşkanlığına, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet YILMAZ’ın Vekâlet Etmesine Dair Tezkere

YÖNETMELİKLER

— İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

— Mersin Üniversitesi İleri Teknoloji Eğitim, Araştırma ve Uygulama Merkezi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

Bakan Yumaklı'dan tarımsal destek duyurusu

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı tarımsal destekleme ödemelerinin bugün çiftçilerin hesaplarına yatırılacağını duyurdu.

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, 124 milyon lirayı geçen destekleme ödemesinin bugün çiftçilerin hesaplarına yatırılacağını açıkladı.

Bakan Yumaklı, sosyal medya hesabından destekleme ödemesine ilişkin yaptığı açıklamada, "124 milyon 17 bin lira tarımsal destekleme ödemesini bugün çiftçilerimizin hesaplarına aktarıyoruz. Hayırlı ve bereketli olsun" ifadelerini kullandı.

Yumaklı'nın paylaşımında yer alan infografiğe göre, ödemeler 3 kategoride yapılacak.

Hububat-baklagil ve dane mısır desteği olarak 61 milyon 227 bin 656 lira, kırsal kalkınma yatırımları için 39 milyon 654 bin 950 lira, yağlı tohumlu bitkiler için de 23 milyon 135 bin 235 lira destek ödemesi gerçekleştirilecek.

“İthal hayvan oranını artırın”

Kurban Bayramı'nın yaklaştığı, kurbanlık fiyatlarının ikiye katlandığı şu günlerde, yeni Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'dan 'ithal hayvan sayısının' artırılmasına yönelik talepte bulunan TOBB Hayvancılık Meclisi Başkanı Mehmet Şahbaz, ithalat izinlerinde ilk açıklanan orana geri dönülmesini istedi.

ERAY ŞEN / ADANA

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Hayvancılık Meclisi Başkanı ve Adana Ticaret Odası (ATO) Meclis Üyesi Mehmet Şahbaz, yeni Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'dan, 'ithal hayvan sayısının' artırılmasına yönelik talepte bulundu. Şahbaz, geçtiğimiz aylarda çiftlik kapasitelerine göre önce yüzde 40 ve yüzde 30 olarak açıklanan ithalat izinlerinin, sonradan yüzde 20 ve yüzde 15'e düşürülmesinin doğru olmadığını savunarak, ilk açıklanan oranlara geri dönülmesini istedi.

Şahbaz Besi Çiftliği'nin de sahibi olan Mehmet Şahbaz, besicilik sektörünün son üç yıldır ettiği zarardan sonra, üç dört aydır 'para kazanmaya' başladığını söyledi.

“Et ithalatına karşıyız, çünkü katma değeri yok”

İthal hayvan getirerek özel fiyat uygulayan Et Süt Kurumu'nun dışında serbest piyasada 190 lira maliyetle üretilen bir kilo karkas etin 220-230 lira bandında satıldığını belirten Şahbaz, besi çiftliklerinin son durumunu şöyle değerlendirdi: “Şu anda Türkiye'deki çiftliklerin kapasite kullanımı yüzde 40 civarında. Yeni ithalat izni, çiftliklere, büyüklüklerine göre kapasitesinin yüzde 15 ve 20'si kadar ithal etme hakkı veriyor. Bakanlık önce hayvan sayısı bin ve üzerindeki çiftliklere yüzde 30, bin ve altındaki işletmelere yüzde 40 ithalat izni verdi. Devletin 500 bin adet civarında olan

canlı hayvan ithalatı için 1 milyon civarında talep geldiği açıklandı ve aşırı talep nedeniyle yüzde 40 yüzde 20'ye, yüzde 30 da yüzde 15'e düşürüldü. Sektör başkanı olarak söylüyorum; bu rakamların çok acil olarak en azından yüzde 30 ve 40'a tekrar çıkması lazım. Çünkü çiftlikler boş. İthal mal gelir, çiftlikler dolu olursa, fiyatlarda fazla artış olmaz, ama mal gelmezse arz azalır, talep çoğalır ve fiyatlar artar. Bu nedenle yeni tarım bakanımızın çok acilen bu işin üzerinde durmasını ve oranların ilk çıktığı seviyeye yükseltilmesini talep ediyoruz."

Şahbaz, sektörün sağlıklı gelişmesi için 'et ithalatına karşı olduklarını' vurgulayarak, "Çünkü hiçbir yere katma değeri yok. Besinin ise 10 – 12 ay her şeye katma değeri var. Arpanı, buğdayını, samanını yediriyorsun, işçi çalıştırıyorsun. Besi malı bir katma değer oluşturuyor" diye konuştu.

"Kurbanlık fiyatları yüzde 80-90 oranında arttı"

Mehmet Şahbaz, yaklaşan Kurban Bayramı öncesi, hayvan sayısında herhangi bir sıkıntı olmayacağını, çünkü 'kurbanlık' sektörünün hayvancılık içerisinde ayrı bir dal olarak kendi kuralları ile ilerlediğini anlattı. Şahbaz, "Kurbancılar her zaman ayrı bir sektör. Başka sektörlerden insanlar bir sene öncesinden malını alır, hazırlığını yapar ve kurbanda satar. Bu nedenle kurbanlık hayvan bulma problemi yok" yorumunu yaptı.

Şahbaz, kurbanlık fiyatları konusunda ise şu bilgileri verdi: "Kurbanlık fiyatlarında geçen yıl ile bu yıl arasında en az yüzde 80 - 90 artış var. İki yaşına gelmiş yetişkin bir büyükbaş hayvan en az 50 bin lira şu anda. Geçen sene 25-30 bandındaydı. Küçükbaş fiyatı da 7-8 bin lira olur diye tahmin ediyoruz."

TMO Genel Müdürü Güldal: Hububat alımları için yaklaşık 530 nokta hazırladık

Hububat alımları için yaklaşık 530 nokta hazırladıklarını belirten TMO Genel Müdürü Ahmet Güldal, "9,2 milyon ton lisanslı depo kapasitesi, yaklaşık 4 milyon ton da TMO'nun kendi depolama kapasitesi var. Aldığımız ürünleri depolamak için her türlü imkanı kullanırız, üreticilerimiz müsterih olsunlar." ifadelerini kullandı.

Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) Genel Müdürü Ahmet Güldal, bu yıl buğday ve arpa üreticilerinin beklentilerine karşılık veren bir fiyat açıklandığını söyledi.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın fiyatları açıklamasından bu yana sektör temsilcileri ve üreticilerden olumlu geri dönüşler geldiğini söyleyen Güldal, "Gerçekten üreticilerimizi mutlu edecek bir fiyatlandırma oldu. Verilen fiyatlar dünya fiyatlarının 150 dolar üzerine çıkmış oluyor. Buğday ve arpa üreticilerimize pozitif ayrımcılık yapmış olduk." diye konuştu.

Güldal, bahar yağışlarının gecikmesiyle hasat döneminin gerilediğine dikkati çekerek, TMO'nun programında bir gecikme olmadığını ve planlanan şekilde çalışmaların devam ettiğini dile getirdi.

Hububat alım priminden kimler faydalanabilecek?

Geçen sene başlatılan hububat prim desteği uygulamasının bu yıl kapsamının genişletilerek devam edeceğini bildiren Güldal, geçen yıl ilk defa hububat üretim desteği uygulandığına işaret etti.

Güldal, 2022'de sadece ürünlerini TMO'ya satan üreticilere prim desteğinin verildiğini belirterek, şunları kaydetti:

"Bu yıl Çiftçi Kayıt Sistemi'ne (ÇKS) kayıtlı olduğunu belgeleyen her üretici prim desteğinden yararlanabilecek. Bu yıl en büyük fark bu. Bir özel sektör kuruluşu da buğdayı aldığı zaman üreticilerimiz ÇKS'deki miktar kadar primden yararlanacak. Destek uygulaması, Tarım ve Orman Bakanlığımız tarafından yürütülecek. ÇKS kaydının belgelenmesi ve ürünün 2023 mahsulü olması şartıyla üreticilerimiz primden yararlanacak."

Uygulanan alım politikasının buğday ekiliş alanlarını artırdığını anlatan Güldal, "Buğday ekim alanı verdiğimiz iyi fiyat ve prim destekleri sayesinde şu anda 7 milyon hektarın üzerine çıkıyor. Buğday bizim en stratejik ürünümüz. Üreticimiz de bunu kabullendi. Türkiye bu konuda kendine yeterliliğini hiç kaybetmedi, kaybetmemesi de lazım." dedi.

Güldal, TMO'un tüm teşkilatıyla alımlara hazır olduğunu belirterek, şu değerlendirmede bulundu:

"Alımlar için yaklaşık 530 nokta hazırladık. 9,2 milyon ton lisanslı depo kapasitesi, yaklaşık 4 milyon ton da TMO'nun kendi depolama kapasitesi var. Geçen seneden devir stoklarımız olsa bile depolama sıkıntımız yok. Aldığımız ürünleri depolamak için her türlü imkanı kullanırız. Üreticilerimiz müsterih olsunlar. Denge ve istikrar içinde bir sezon geçireceğimizi ümit ediyorum. Hazırlıklarımız bu yönde. Bir bolluk sürecini de yönetmeye hazırlanıyoruz."

Üreticiye 30 gün içerisinde ödeme yapılacak

Üreticilerin memnun edilmesi için her yıl olduğu gibi bu yıl da aktif bir politika izleyeceklerine işaret eden Güldal, "Bize ürününü teslim eden üreticilerimize bedellerini 30 gün içerisinde ödeyeceğiz. Tabii, burada hatırlatmak isterim ki lisanslı depolar üreticilere birçok konuda çok önemli avantajlar sağlıyor. Sosyal güvenlik primi, yüzde 2 stopaj muafiyeti, nakliye desteği, kredi kullanımı gibi birçok imkan sağlayan lisanslı depolar, üreticilerimizin öncelikli tercihi olacaktır. Yeni yapılan depoların da sezon içerisinde devreye girmesini bekliyoruz." diye konuştu.

Güldal, TMO'nun görev alanındaki diğer ürünlerle ilgili de piyasayı yakından takip ettiklerine dikkati çekerek, ihtiyaç olursa piyasa fiyatlarına bakılarak müdahale fiyatlarının açıklanacağını söyledi.

Hububat grubunda çavdar, yulaf, tritikale fiyatının ton başına 6 bin lira olarak duyurulduğunu anımsatan Güldal, mercimek hasadının da başladığını ve ihtiyaç olursa fiyat açıklayacaklarını sözlerine ekledi.

Türkiye, hayvan varlığında Avrupa'nın zirvesinde

Türkiye, 17 milyon büyükbaş, 56,3 milyon küçükbaş hayvan varlığıyla Avrupa Birliği (AB) ülkeleri arasında liderliğini koruyor.

Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat), Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Statista verilerine göre, Türkiye, AB ülkeleri arasında hayvan varlığıyla öne çıkıyor.

AB ülkelerinde 2021'de 75 milyon 705 bin olan toplam büyükbaş hayvan sayısı, geçen yıl 74 milyon 799 bine geriledi. Büyükbaş hayvancılıkta Fransa, AB ülkeleri arasında ilk sırada yer alıyor. Bu ülkenin büyükbaş hayvan varlığı geçen yıl 16 milyon 986 olarak hesaplandı. Fransa'yı, 10 milyon 997 binle Almanya, 6 milyon 600 bin ile AB'den ayrılan Birleşik Krallık, 6 milyon 552 binle İrlanda, 6 milyon 456 binle İspanya ve 6 milyon 448 binle Polonya izledi.

Büyükbaş hayvan varlığında 2020 yılına kadar Avrupa'da Fransa'nın ardından ikinci sırada gelen Türkiye, aynı yıl 18,2 milyonluk büyükbaş hayvan sayısı ile zirveye yerleşti. Ülke, 2021'de yaklaşık 18 milyon ve 2022'de de yaklaşık 17 milyon 24 bin büyükbaş hayvan varlığıyla ilk sıradaki yerini koruyarak, bu yıla zirvede girdi.

Küçükbaşta AB ülkelerine fark attı

AB ülkelerinde küçükbaş hayvan sayısı ise 2022'de toplam 70 milyon olarak belirlendi. Söz konusu dönemde AB ülkelerinde küçükbaş hayvanlardan koyun sayısında önde gelen ülkenin İspanya olduğu görüldü. İspanya, yıllarca ilk sırayı kimseye kaptırmazken Romanya, Yunanistan, Fransa ve İtalya yıllar içinde ilk 3'te yer aldı.

İspanya'nın geçen yıl koyun sayısı 14 milyon 453 bine ulaşırken bu ülkeyi 10 milyon 443 binle Romanya, 7 milyon 378 binle Yunanistan, 6 milyon 597 binle Fransa, 6 milyon 568 binle İtalya ve 4 milyon 18 binle İrlanda takip etti.

Aynı dönemde Türkiye'nin koyun varlığı 44 milyon 688 bin olarak kayıtlara geçti. Türkiye bu alanda, AB ülkelerine büyük fark attı.

Keçide de zirvede

AB ülkeleri arasında küçükbaş hayvanlardan keçi sayısında ise ilk sırayı 2 milyon 961 binle Yunanistan aldı. Yunanistan'ı, 2 milyon 463 binle İspanya, 1 milyon 505 binle Romanya, 1 milyon 311 binle Fransa ve 1 milyon 10 binle İtalya izledi.

Türkiye'de geçen yıl toplam keçi varlığı 11 milyon 578 bin olarak kaydedildi. Söz konusu sayıyla Türkiye, AB ülkelerinin toplamını aştı. Bu rakamlarla 2022 itibarıyla Türkiye'nin toplam küçükbaş hayvan sayısı 56 milyon 266 bine ulaştı.

Büyükbaş ve küçükbaşta kendi rekorunu kırdı

Türkiye'nin büyükbaş hayvan sayısı 2013'te 14 milyon 533 bin, 2014'te 14 milyon 345 bin, 2015'te 14 milyon 128 bin, 2016'da 14 milyon 222 bin ve 2017'de 16 milyon 105 bin seviyelerini gördü. Son 5 yıla gelindiğinde ise büyükbaş hayvan sayısı 2018'de 17 milyon 221 bin, 2019'da 17 milyon 872 bin, 2020'de 18 milyon 158 bin, 2021'de 18 milyon 36 bin ve 2022'de 17 milyon 24 bin olarak kayıtlara geçti.

Küçükbaş hayvan sayısı ise 2013'te 38 milyon 510 bin, 2014'te 41 milyon 485 bin, 2015'te 41 milyon 924 bin, 2016'da 41 milyon 329 bin ve 2017'de 44 milyon 312 bin oldu.

Söz konusu sayı 2018'de 46 milyon 117 bin, 2019'da 48 milyon 481 bin, 2020'de 54 milyon 113 bin, 2021'de 57 milyon 519 bin oldu. Böylece toplamda en yüksek hayvan varlığına 75 milyon 555 bin 321 ile 2021 yılında ulaşıldı. Türkiye, 2021 yılında büyükbaş ve küçükbaş hayvan sayısında rekor kırdı.

5 yıllık eylem planı yolda

Türkiye Koyun Keçi Yetiştiricileri Merkez Birliği (TÜDKİYEB) Genel Başkanı Nihat Çelik, AA muhabirine, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın geçmiş yıllarda nüfus başına bir küçükbaş olacak şekilde üretim planlaması yapılması talimatı verdiğini söyledi.

Türkiye coğrafyasının küçükbaş hayvancılık coğrafyası olduğunu vurgulayan Çelik, şunları kaydetti: "Önümüzdeki dönem Tarım ve Orman Bakanı'mız İbrahim Yumaklı'nın kadrosu oluştuktan sonra şekillenecek. Kendisini 1,5 yıldır tanıyor ve beraber çalışıyoruz. Bu süreçte çözüm odaklı ve önümüzü açacak adımlar attı. Dolayısıyla gelecekte umutluyuz. Kadrolar oturduktan sonra yine eylem planımızı ve raporlarımızı güncelleyip Bakanımıza sunacağız. Küçükbaş hayvan varlığımızı nasıl artırırız ve çoban sorununu nasıl çözeriz gibi başlıca konularımız için çözüm arayışı

12.06.2023

içinde olacağız. Çobanlığı sevdirecek adımlar atılması için uğraşacağız. Hazırlayacağımız 5 yıllık yeni eylem planımızı hayata sistematik şekilde geçirebilirsek 5 yıl içinde küçükbaş-büyükbaş hayvan varlığında 100 milyonu yakalarız diye düşünüyoruz. Bu da Hazine ve Maliye ile Tarım ve Orman bakanlıklarımızın destekleriyle mümkün olacaktır."

TL mevduat faizi yüzde 50'ye dayandı

Bankacılık sektörü makroihtiyati önlemler nedeniyle hedefleri yakalamak için mevduat faizi yarışını hızlandırdı. 2 Haziran haftasında ortalamada yüzde 37,39'a ulaşan 3 aya kadar vadeli TL mevduat faizi geçen hafta ise sektör kaynaklarına göre yüzde 47'ye kadar çıktı.

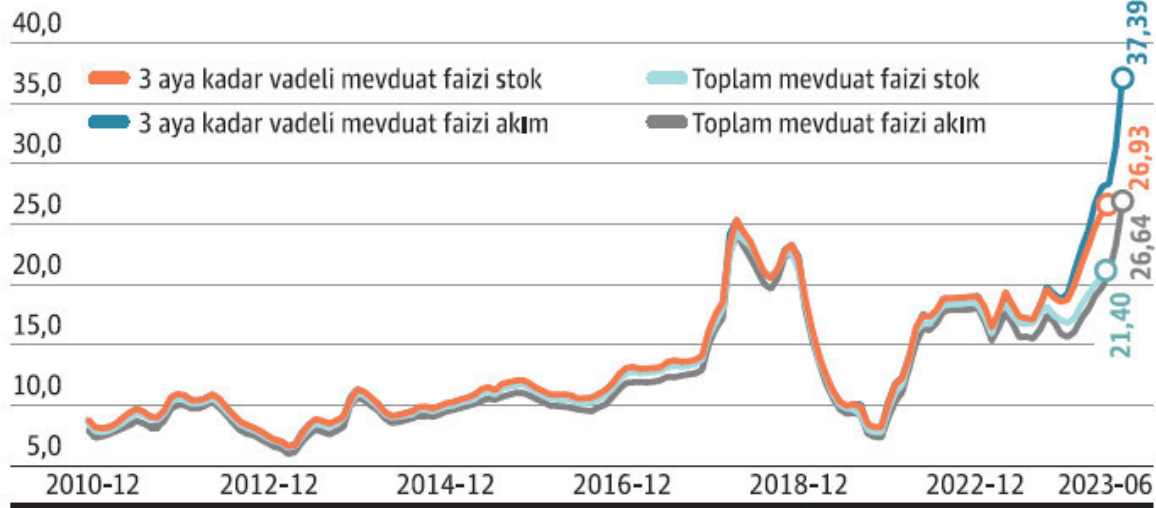
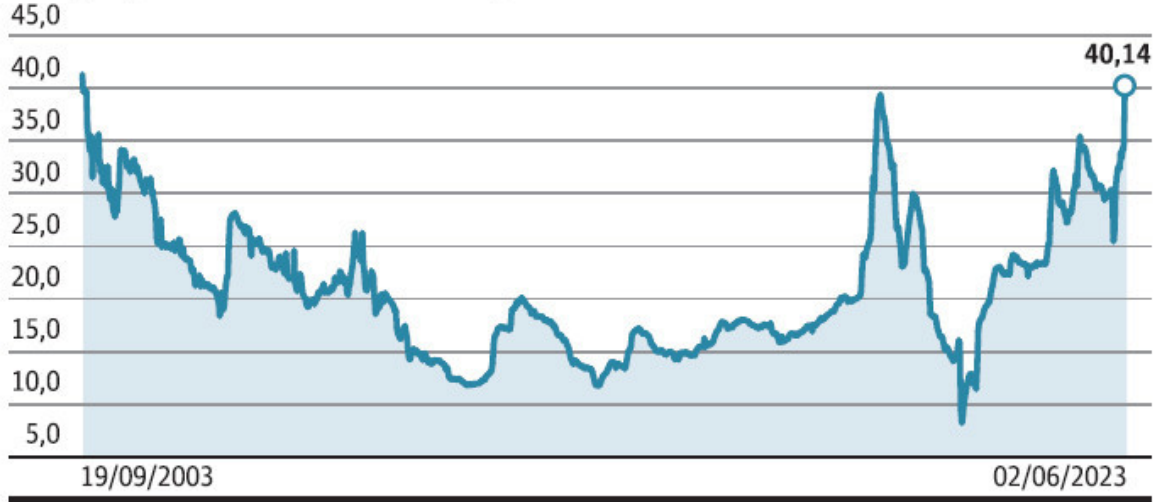
Şebnem TURHAN

Bankacılık sektöründe mevduat faizi yarışı hızla sürüyor. Merkez Bankası verilerine göre 3 aya kadar vadeli TL mevduat faizleri 2 Haziran haftası itibariyle ortalamada yüzde 37,39'a yükseldi. TL mevduat faizi bir yılda 20 puan, 2022 sonundan bu yana ise 13 puan arttı. Bankacılık sektörü kaynakları ise geçen hafta TL mevduat faiz oranının yüzde 47'ye kadar çıktığını vurguladı.

Türkiye'de seçimlerden sonra başka Hazine ve Maliye Bakanlığı olmak üzere ekonomi kadrolarında değişiklik yaşanıyor. Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in ardından geçen hafta Merkez Bankası başkanlığına Gaye Erkan atandı. Ancak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK) başına ise eski Merkez Bankası Başkanı Şahap Kavcıoğlu getirildi. Bu durum piyasada eski politikarlardan dönüş bekleyen piyasada soru işareti yarattı. Kavcıoğlu döneminde bankacılık sektörüne yönelik sonunda menkul kıymet alım zorunluluğuna çıkan birçok makroihtiyati önlem getirildi. Yönetim değişse de henüz bankacılık sektörüne yönelik makroihtiyati önlemlerde bir düzenleme gelmedi.

Sektör halen daha TL mevduat oranında yüzde 60 ve yabancı para dönüşüm oranında hedefi erini tutturmak ile ihtiyaç ve ticari kredi faizlerinde belli bir oranın üzerine çıkmamaya çalışmak zorunluluğunda. Bu durum TL mevduat faizlerinde sert yükselişin de devam etmesine neden oluyor.

İhtiyaç kredisi faizleri 20 yılın zirvesinde (%)

1 yılda mevduat faizinde artış 20 puan

Bu yılın başından itibaren sektör TL mevduat faizinde artırılan hedefi eri yakalamak için hızlı bir yarışın içine girdi. Geçen yıl haziran başında yüzde 17,59 olan 3 aya kadar vadeli TL mevduat faizi 2 Haziran itibariyle Merkez Bankası verilerine göre ortalamada yüzde 37,39'a çıktı. Bu 1 yılda 20 puanlık artış yaşandığını gösteriyor. 2022'nin son haftasında ise TL mevduat faizi ortalamada yüzde 24,17 seviyesinde bulunuyordu. Yine yılsonuna göre 6 aydaki artış 13.22 puan oldu. Geride bıraktığımız haftada ise bankacılık sektörü kaynakları artışın sürdüğünü vurgulayarak yüzde 47'ye

varan faiz oranları uygulandığına dikkat çekti. Merkez Bankası ortalama TL mevduat faiz verilerinde son haftalarda uygulanan oranlar ile toplam mevduatların faiz oranları arasındaki fark da oldukça yüksek.

Merkez Bankası ortalama verilerine göre 3 aya varan TL mevduat faizi stok oranı yüzde 26,64. Son haftadaki faiz oranı ile arasındaki fark 10.75 puana geldi. Toplam TL mevduat faizi stokta yüzde 21,40 seviyesinde. 2 Haziran haftasında bu oran stok mevduattaki faiz oranının tam 5.53 puan üzerine geldi ve yüzde 26,93'e ulaştı. Bankacılık sektörü kaynakları mevduatlardaki bu maliyet artışının bankaların bilanço yönetimini zorlaştırdığını dile getirirken faiz oranlarındaki artış hızı bu şekilde devam eder ve regülasyonlarda yumuşama olmazsa stok mevduatlara uygulanan faizin de son haftaları yakalayacağını vurguladı.

TL mevduat faizi artışında kur korumalı mevduata bankacılık sektörünün cazibe sağlamak için yaptığı uygulamaların da payı büyük. Kur korumalı mevduatta dövizden dönüşüm hesaplarına prim uygulamaları faizi artırırken Merkez Bankası önceki hafta peşin prim uygulamasına son verilmesini istemişti. Tüm bunlara karşın bankacılık sektörü kaynakları hem KKM'yi hem de TL mevduatları artırabilmek için tüm şubelerin bu yönde çalıştığına işaret etti.

İhtiyaç kredi faizi ortalamada %40'ı geçti

Mevduat faizlerinde yükselişe tüketici kredi faizleri de eşlik ediyor. Merkez Bankası regülasyonları ihtiyaç kredisinde 70 bin liraya kadar olan kredileri muaf tutuyor. Bankacılık sektörü kaynakları da kredi iştahı zaten kalmamış sektörün ihtiyaç kredisinde 70 bin lirayı geçmediğini dile getirdi. Merkez Bankası verilerine göre 2 Haziran haftası itibarıyla ihtiyaç kredi faizi bir önceki haftaya göre 0.18 puan arttı ve yüzde 40,14'e çıktı. İhtiyaç kredi faizinde bu kadar yüksek oran en son Eylül 2003'te görülmüştü. 20 yılın zirvesinde çıkan ihtiyaç kredisini faizi cumhurbaşkanlığı seçiminin ilk turunun ardından sert artmıştı o artış serisi de devam ediyor. Öte yandan bankaların TL bazlı ticari kredilerin faiz oranı ise aynı haftada bir önceki haftaya göre 0.05 puan azalışla yüzde 14,95'e indi. Kurumsal kredi kartı ve KMH hariç ticari kredi faizi de 2 Haziran haftasında %14,23 oldu.

Ekonomi yönetiminin zirvesinde Cevdet Yılmaz etkisi

Cevdet Yılmaz'ın hafta sonunda ODTÜ Mezunları Birliği Vakfı Konağı açılışının ardından yaptığı açıklamalar da “Yılmaz, ekonominin koordinasyonunda etkin bir şekilde yer alabilir” yorumlarının duyulmasına yol açtı.

ANKARA GÜNLÜĞÜ

Kabinenin özellikle ekonomi kanadında teknik yanı ağır basan bakanların yer alması, Cumhurbaşkanı Yardımcılığına siyasetteki ekonomi kurmayı unvanı ağır basan Cevdet Yılmaz'ın atanması gelecekte ekonomide oluşabilecek zorluklara hazırlık olarak değerlendiriliyor.

Cevdet Yılmaz'ın hafta sonunda ODTÜ Mezunları Birliği Vakfı Konağı açılışının ardından yaptığı açıklamalar da “Yılmaz, ekonominin koordinasyonunda etkin bir şekilde yer alabilir” yorumlarının duyulmasına yol açtı. Kamuoyu 13 Haziran'daki Asgari Ücret Tespit Komisyonu toplantısını ve devletin bu toplantıya yaklaşımını Cevdet Yılmaz'ın açıklamalarından öğrendi.

TCMB Başkanlığına Hafize Gaye Erkan, BDDK Başkanlığına da önceki TCMB Başkanı Şahap Kavcıoğlu'nun atanmasının ardından, şimdi dikkatler ekonomi bürokrasisindeki ikincil atamalara çevrildi. Özellikle 22 Haziran'daki Para Politikası Kurulu (PPK) toplantısı öncesinde kurul üyeliklerinde ve TCMB Başkan Yardımcılıklarında değişiklik olup olmayacağı merak ediliyor. Ekonomi kulislerinde mevcut kurul yapısıyla faiz artırımı kararı alınmasının güç olabileceği konuşuluyor.

Mehmet Şimşek'in Hazine ve Maliye Bakanlığı devir teslim töreninde göreviyle ilgili çizdiği çerçeve, iç ve dış kamuoyuna yönelik sosyal medya mesajları, ekonomiyle ilgili kurumlarda bu hafta çok sayıda atama yapılması beklentisi yaratmış bulunuyor. Şimşek'in "rasyonel zemine dönme", "şeffaflık", "öngörülebilirlik", "uluslararası standartlara uyumluluk" kavramlarının altını dikkatle çizmesi de ekonomi bürokrasisindeki kapsamlı değişimin habercisi sayılmıştı. Ekonomiyle ilgi diğer bakanlıklarda da bakanların kendi ekiplerini oluşturabileceği beklentisi hakim oldu. Bu bakanlıklarda başta Bakan Yardımcılığı olmak üzere üst düzey görevlere yeni atamalar bekleniyor.

Dövizdeki şok dalgası, reel sektörü vurdu

Reel sektör kurdaki şok dalgası karşısında pozisyon almaya çalışıyor. İthal girdi ile iç pazara üretim yapanlar, TL vadeli satışlardan dolayı zararını hesaplamaya çalışıyor. İhracatçılar yabancı müşterilerin 'Kur yükseldi fiyat düşür' baskılarına maruz kalıyor. Tüm piyasa, maliyet hesabı için 22 Haziran'daki PPK kararını bekliyor.

MERVE YİĞİTCAN

Cumhurbaşkanlığı seçiminin ikinci turundan itibaren kesintisiz yükselen ve 7 Haziran günü bir anda yüzde 7 civarında değerlenen döviz kuru karşısında reel sektör pozisyonunu alıyor. İthal girdi kullanıp iç piyasaya mal yapanlar yüzde 15-25 arası fiyat geçişlerine başlarken; ihracatçılar 22 Haziran'daki faiz kararı sonrası kurun duracağı yeri görmeden büyük kontratlar yapmaktan kaçınıyor. Piyasadaki dolar kuru beklentisi 25-26 TL civarında, üzerinde bir rakam için senaryolar çok iyimser değil. Bu nedenle ekonomi yönetiminin dümenine Mehmet Şimşek'in geçmesinin ardından piyasalar yeni Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan yönetimindeki ilk Merkez Bankası Para Politikası Kurulu toplantısına konsantre olmuş durumda.

Uzun zamandır baskılanan döviz kurunun seçim sonrası yükseleceği beklentisi piyasada hakim olsa da 7 Haziran'da yaşanan sert yükseliş kısmen bir şok etkisi yarattı. Konu İstanbul Ticaret Odası'nın (İTO) haziran ayı meclis toplantısında da gündeme geldi. İTO Başkanı Şekib Avdagiç, ani yükselişi 'sert kur düzenlemesi' olarak tarif ederken, "Son iki çeyrek ve bu son 5 aya bakıldığında enflasyon eğrisi ile kurun eğrisi arasında bir makas oluşmuştu. Son 3 günde bir düzeltme hareketi ile

karşı karşıya kaldık. Sert düzeltme hareketi önemli. Kurun daha makul bir görüntüsünün ortaya çıkması beklentimizdi. Bunu tasvip ediyoruz. Ancak bu düzeltme hareketinin akabinde önümüzdeki süreç için tahmin edilebilir, tutarlı, enflasyona paralel fiyat hareketlerinin yaşanmasını bekliyoruz” ifadelerini kullandı.

Fayat: Mevcut kurla maliyet yapmıyoruz

‘Kur şoku’ ya da ‘kur düzeltmesi’ olarak tarif edilen sert yükselişin, piyasanın çeşitli kesimlerinde farklı yansımaları oldu. Kurda yaşanan yükselişi EKONOMİ’ye değerlendiren TOBB Hazır Giyim ve Konfeksiyon Sektör Meclisi Başkanı Şeref Fayat da bu yükselişi ‘düzeltme’ olarak yorumlayanlardan...

İhracatçıların bu düzeltmeyi beklediğini kaydeden Fayat, “Ancak bunun kademeli ve kontrollü şekilde gelişmesini, böylece herkesin yöneteceği şekilde olmasını temenni ediyorduk. Yani her ay yüzde 1-2 gibi artışlarla ayın içine yayılarak olması, herkesin önünü görmesi ve hesaplarını yapabilmeleri için önemliydi. Ama bu şekilde olduğu gibi bir günde yüzde 7-8 artışlar ihracatçı için iyi değil, ithal alıp içeriye çalışanlar için hiç iyi değil” diye konuştu.

Ani yükselişin ihracatçıların müşterilerinde bir indirim beklentisi doğurduğunu vurgulayan Fayat, “Müşteriler hemen ‘Kur yükseldi, fiyat düşür’ diyor ama biz de hemen fiyat düşüremiyoruz. Eğer öncesinde resmi bir açıklama yapılmazsa 22 Haziran’da yapılacak PPK toplantısında faizin nereye konulacağı, dövizin nerede duracağı belli olur. Bu nedenle mevcut kurlarla maliyet yapmıyoruz, çünkü kurun nereye gideceği belli değil. Böyle bir iki günlük sert yükselişlerle hesap kitap yapılamaz. Eğer öncesinde resmi bir açıklama olmazsa ben de şirketimde 22 Haziran öncesinde büyük bir kontrat yapmama kararı aldım, bunu da tavsiye ediyorum” ifadelerini kullandı. Kurun geleceği seviyeye ilişkin tahminlerini sorduğumuz Fayat, “Bu sene dolar 25-26 TL olup, pariteye bağlı da Euro olmalı” diyerek sözlerini tamamladı.

Önel: TL vadeli satışlarda zarar edildi

İthal girdi kullanıp iç piyasaya üretim yapanlar için geçen haftadan bu yana sıkıntı sürüyor. Özellikle vadeli TL satış yapanlar, şu an ithal girdi payına bağlı olarak zararlarını hesaplamaya çalışıyor. Kendisi de gıda üretimi ve ticareti yapan İstanbul Tüccarlar Kulübü Başkanı İlker Önel, beklentinin kurların yükseleceği yönünde olduğunu, ancak TL’de bir günde yaşanan bu kadar sert bir değer kaybının çok fazla olduğunu söyledi.

29 Mayıs’tan bu yana TL’deki kaybın yüzde 15-16 seviyesinde olduğuna dikkat çeken Önel, “Günlük ani gelişmelerde reel sektör pozisyon anlamında çok etkilenmemiş gibi görünebilir ama mesela siz limandan ithalat malı çekiyor ve bir beyanname ödüyorsanız onu o günkü kurdan ödüyorsunuz. Eğer bankaya ithalat evrağını ayırtmışsanız, onu alırken TL’den döndüğünüzde kurdaki sert yükseliş nedeniyle daha büyük bir maliyetle karşılaşıyorsunuz. Özellikle ara malı ithalatı yapan

işletmeler bu dönemde maalesef bütün nihai fiyatlara geçiş yapacak. Yaklaşık yüzde 15-25 bandında fiyat artışları görölebilir” diye konuştu.

Bu denli sert yükselişlerin yaşandığında ithal girdinin çok olduğu yerlerde satışların durduğunu da söyleyen Önel, “ünkü satamazsınız. Birçok işletme biz dahil, o gün sipariş geldiğinde fiyat veremedik. Bir günde bu kadar değer kayıp olunca nerede duracağını okuyamadık maalesef” diyerek yaşanan sıkıntıları tarif etti. Önel’e göre, iç piyasaya çalışan işletmeler için dolar kuru 25 TL üzerine çıkarsa zorlar, ama piyasa şartları ve ihracatçı açısından doların 25 TL civarında olması gerekiyor.

Turhan: Kur artışı, stokları değer olarak korudu

Ambalaj sektöründe faaliyetlerde bulunan Geri Dönüşüm ve Geri Kazanımcılar Derneği (GEKADER) Başkan Yardımcısı İsmail Turhan da kurdaki yükselişin ihracat tarafında olumlu yansımaları olduğunu, ancak iç piyasaya çalışanların fiyatları noktasında bu artıştan mustarip olduğunu kaydetti.

Turhan, “Bizim sektörün ithal girdisi yüksek. Kur baskısı bizim ihracat tarafımızda işimizi çok zorluyordu. Rekabetçi fiyat veremiyorduk. Orijinal hammadde fiyatlarındaki düşüş baskısı karşısında kur artışı elimizdeki stokları TL değer olarak korumamızı sağlayacak. Ancak yükseliş çok hızlı oldu, bir günde olması şok etkisi yarattı. şu an özellikle içeriye çalışanlar fiyat konusundan mustarip. Eldeki stok döviz bazlı, ama müşteriye bu fiyat artışını yansıtamıyor, çünkü talep o kadar güçlü değil” ifadelerini kullandı.

“Seçimden sonra hammadde satışları yüzde 40 düştü”

Peki hammadde ticaretinde seyir ne durumda? Aynı zamanda polistan hammadde tedarikçisi olan PAGEV Danışma Kurulu Üyesi Zeki Kebudi, seçim öncesi piyasada 3-4 farklı kurun olduğunu, hammaddeyi dolarla sattıkları için müşterileriyle sürekli ‘kur kavgası’ halinde olduklarını anlattı.

Genel olarak piyasada bir talepsizlik olduğunu aktaran Kebudi, seçim sonrası kurda yükseliş beklediklerini, ancak sert yükselişlerin piyasayı olumsuz etkilediğini belirterek, “Hammadde tarafında satışlar seçimden sonra yüzde 40 düştü. Bir sanayicinin en büyük maliyet kalemi hammadde. Piyasa dolarda 24-25 TL’yi kaldırır. 26-27 TL’de ise piyasa zorlanabilir, ama 28 ve üstünü ise piyasa kaldıramaz, biz iş yapamayız” şeklinde konuştu.

Goldman Sachs: Türkiye'de faizler yüzde 40'a çıkabilir

Goldman Sachs, Mehmet Şimşek'in Hazine ve Maliye Bakanı, Gaye Erkan'ın ise Merkez Bankası başkanı olarak atanmasını, yeni hükümet içinde para ve maliye politikasında değişiklik gerektiği kanısının kabul gördüğünün bir işareti olarak değerlendirdi.

Goldman Sachs tarafından yayımlanan raporda Türkiye ekonomisi hakkındaki tahminler güncellendi. Raporda ayrıca ekonomiyi istikrara kavuşturmak için "döviz kurunda büyük ve aralıklı bir ayarlama yapılması gerektiği" belirtildi.

Goldman Sachs, şu anda merkez bankasının bundan sonraki adımlarının ne olacağına yönelik bir yönlendirme metni olmadığına dikkat çekerek, "tamamen ortodoks bir karar vericinin" döviz kurunda "önden yüklemeli" bir ayarlamaya, ardından politika faizi olan repo faizinin tekrar yön belirleyici bir seviyeye yükselmesine izin vereceğini kaydetti.

Clemens Grafe, bankanın müşterilerine gönderdiği notta, "Bize göre bu durum, ortodoks bir karar vericinin faiz oranlarını mevcut mevduat faiz seviyesi olan yüzde 40'a çıkaracağını gösteriyor" dedi.

Grafe, dolar/TL ve enflasyon beklentileri istikrara kavuştuğunda faizlerin hızla düşürülebileceğini, muhtemelen yılsonuna kadar yüzde 25'e indirilebileceğini belirtti.

Goldman Sachs ayrıca Türkiye'nin 2023 büyüme tahminini yüzde 2.9'dan yüzde 2.3'e düşürdü.

Yüksek kira Et ve Süt Kurumu'na mağaza kapattırıyor

Ali Ekber YILDIRIM

12 Haziran 2023 Pazartesi

Vatandaşın şikâyet ettiği yüksek kiralara, Et ve Süt Kurumu'na (ESK) hem genel müdürlüğü taşıttırdı hem de mağaza kapattırdı. Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğü Ankara Çankaya'daki Muhsin Yazıcıoğlu Caddesi'nde aylık 700 bin liralık yüksek kira nedeniyle Tarım ve Orman Bakanlığı Beştepe Kampüsü'nün bulunduğu Alparslan Türkeş Caddesi'ne taşındı. Genel Müdürlük binasının altındaki satış mağazası bu nedenle kapatıldı.

Et ve Süt Kurumu'nun genel müdürlük hizmet binasındaki satış mağazası Tarım ve Orman Bakanlığı'nın Eskişehir yolu güzergâhındaki Lodumlu kampüsüne taşınacak. Milli Emlak'tan yer tahsisi yapıldı. Bu hafta yatırımına başlanması bekleniyor.

Ankara'da tüketicilerin yoğun ilgi gösterdiği Kızılay'daki satış mağazasının da yüksek kira talebi nedeniyle sözleşmesi yenilenmedi. Yüksek miktarda kira bedeli talep edildiği için Kızılay mağazası kapatılarak Ulus'a taşındı.

Et ve Süt Kurumu'nun yüksek kira nedeniyle kapattığı ve yeniden açmadığı tek mağazası ise İzmir oldu. İzmir'de 2019 yılında Karşıyaka Yenigirne'de açılan ve Kurum'un kentteki tek mağazası yüksek kira talebi nedeniyle sözleşmesi yenilenmeyerek kapatıldı. Et ve Süt Kurumu'nun İzmir'de mağazası kalmadı.

Mağazaları tümüyle kapatma planı yok

Et ve Süt Kurumu yetkilileri yüksek kira gideri nedeniyle genel müdürlük binasının taşınması, İzmir hariç diğer mağazaların taşınması dışında mağaza kapatmanın söz konusu olmadığını belirterek şu bilgileri verdi: "Mağazaları kapatma planımız yok. Şu ana kadar İzmir hariç kapatıp da açmayacağız mağazamız söz konusu değildir. Belediye ve valiliklerin yer tahsis edeceği ve lojistik imkânı olan yerlere mağaza açıyoruz. Ürün çeşidimiz az olduğu için cari giderlerin düşük olması gerekir. Bunun yanı sıra Tarım Kredi Marketleri ile protokol imzaladık. Tüm ürünlerimiz bizim mağaza fiyatlarından buralarda da satılmaktadır. Raf ömrü kısa ve lojistik pahalı olduğu için kıyma ve kuşbaşı hariç diğer ürünlerde Tarım Kredi mağazaları ile bizim mağaza fiyatlarımız aynı."

Ülke genelinde 16 satış mağazası var

Et ve Süt Kurumu'nun ülke genelinde 13 ilde toplam 16 satış mağazası var. Bu mağazalardan 9'u Kurum'a ait kombinaların içinde. Adana, Ağrı, Ankara Sincan, Bingöl, Diyarbakır, Erzincan, Erzurum, Sakarya ve Yozgat'ta Et ve Süt Kurumu Kombinasyonu içinde satış mağazası olarak hizmet veriyor. Ankara Ulus, Denizli, Diyarbakır Kayapınar, Erzurum Gez, İstanbul Beylikdüzü, Sivas ve Van satış mağazaları ise bağımsız satış mağazası olarak hizmet veriyor.

Ramazan'da et fiyatı armasın diye 4 farklı fiyat uygulandı

Et ve Süt Kurumu, Ramazan ayında özellikle kıyma ve kuşbaşı fiyatı artmasın diye bazı önlemler aldı. Bu önlemler arasında kendi mağazasındaki satışların yanı sıra Tarım Kredi Kooperatifleri, İstanbul Gıda ve İhtiyaç Maddeleri Perakendeciler Derneği(PERDER) ve Ankara Gıda ve İhtiyaç Maddeleri Perakendeciler Derneği (Ankara PERDER) bünyesinde faaliyet gösteren marketlerin uygun fiyatla kıyma ve kuşbaşı et satması için protokol imzalandı. Et ve Süt Kurumu mağazalarında kıymanın kilosu 119 liradan satılırken Tarım Kredi Kooperatifleri mağazalarında aynı kıyma 140 liradan, PERDER marketlerinde ise 190 liradan satıldı. Kuşbaşı etin kilosu Et ve Süt Kurumu mağazalarında 129 liradan, Tarım Kredi'de 150 liradan, PERDER marketlerinde 210 liradan satıldı. Kasaplar ve diğer zincir marketler ise çok daha yüksek fiyattan satış yaptı.

ESK yakında zam yapabilir

Et ve Süt Kurumu şu anda kıymanın kilosunu 139 liradan, kuşbaşının kilosunu 159 liradan satıyor. Ancak Kurum yetkililerinin verdiği bilgiye göre yakında fiyat revizyonu ile kıymanın kilosu 180 lira, kuşbaşı etin kilosu da 200 lira olması bekleniyor. Et ve Süt Kurumu şu anda 1.kalite en yüksek randıman dana etinin kilosunu üreticiden 175-180 liradan alıyor. İkinci kaliteyi 170 liradan, 3.kaliteyi 145 lira ile 160 lira arasında bir fiyatla alıyor.

Şok müdahale yok!

Et ve Süt Kurumu yetkilileri kurum olarak piyasayı düzenlemek için planlama yaptıklarını belirterek şu bilgileri verdi: “ Bu süreçte olabildiğince dengeli bir müdahale gerçekleştirdik. Üreticiyi gözettilik. Neticede bir noktaya geldi. Bundan sonra sürdürülebilir üretimin planlanması olmalı. Hem üreticiden hem de tüketiciden eleştiri alsak da dengeyi korumaya, hem üreticiyi hem tüketicuyu korumaya çalışıyoruz. Ama şok müdahale olmayacak. Şok müdahaleler her zaman orta ve uzun vadede zarar vermiştir. Birkaç ay önce çiğ süt fiyatları yükseldiğinde sanayicinin süt tozu ithalat talebi çok güçlüydü. Biz direndik bakınız şimdi regülasyon programı kapsamında süt fazlasından süt tozu üretiyoruz. Karkas etin özel sektöre açılmasına da çok direndik. Ette de, sütte de piyasalar dengeye oturacak.”

Şimşek-Erkan-Kavcıoğlu; bir Anadolu âdeti!

Alaattin AKTAŞ

12 Haziran 2023 Pazartesi

Mevcut para politikası seçime kadardı. Seçimi Millet İttifakı kazanırsa başının çaresine bakacaktı, Cumhur İttifakı ise politikayı değiştirmeyi zaten öngörüyor ama sandık öncesi haliyle hep aksini söylüyordu.

Seçimden önce bile kaç kez görev alması için ikna edilmeye çalışılan Mehmet Şimşek sonunda Hazine ve Maliye'nin başına getirildi.

Şimşek'in bu görevi kabul ederken temel şartlarından biri Merkez Bankası'nın başında kendi istediği bir ismin olmasıydı. O isim de Merkez Bankası'nın ilk kadın başkanı Gaye Erkan'dı. Bu atama da gerçekleşti.

Ama Şimşek'in hiç istemediği, hatta keyfini kaçırان bir atama daha yaşandı. Mehmet Şimşek'in görevi kabul etmek için temel şartlarından biri olan Şahap Kavcıoğlu'nun Merkez Bankası Başkanlığından alınması gerçekleşti ama Kavcıoğlu bu sefer de BDDK Başkanlığı görevine getirildi.

İsteyen değil, istenen kişiler

Mehmet Şimşek göreve talip olmamış, tam aksine ikna edilmesi için epece uğraşmış bir isim.

Gaye Erkan deseniz, elbette Merkez Bankası Başkanlığı gibi bir makam onun için onurlu bir görevdir. Ama artık iş yaşamını ABD'de sürdüren ve oraya adapte olmuş bir isim olarak buradaki görevinin bir şekilde sona erecek olmasını hiç mi hiç umursamayacaktır. Kaldı ki CV'sine "Eski Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı" unvanını eklemek gibi de bir avantaj elde etmiştir.

Dolayısıyla Mehmet Şimşek de, Gaye Erkan da Saray için kontrol altında tutulmaları ve her istenileni ikiletmeden yapmaları zor isimlerdir.

Ve bu yüzden bu iki ismin planlarını, ne yapmak istediklerini bilebilmek önem taşımaktadır. İşte bunu yapacak olan da Şahap Kavcıoğlu'dur.

Her ne kadar Şimşek ve Erkan'ın tasarruflarından Kavcıoğlu'nun tüm detaylarıyla haberdar olması ve istese de bu tasarrufları engellemesi pek mümkün görünmüyorsa da Kavcıoğlu'nun atılacak adımları "ilgili makamlarla" paylaşması pekala mümkün. Ancak bu BDDK'nın tek başına önemli ve işlevsel bir kurum olduğu gerçeğiyle tabii ki çelişmez.

Hem unutulmasın henüz Merkez Bankası'nda başkan dışındaki kilit isimlerde değişiklik olmadı. Bu isimlerde değişiklik olacak mı, olabilecek mi, bunu da henüz bilmiyoruz.

Merkez Bankası'nda başkan yardımcılıklarında değişiklik olmadan ve Para Politikası Kurulu bu şekilde yenilenmeden Gaye Erkan'ın da işi hiç kolay değil.

Gözetmen gibi!

Anadolu'da bir adet vardır... Hani sözlü ya da nişanlı çiftler pek baş başa bırakılmaz, çiftlerden birinin yakını onlara eşlik eder ya, sanki biraz öyle bir durum...

Şimşek ve Erkan baş başa verip yüklü bir faiz artırımını mı yapacak?

Yoksa bankaların pek hoşuna gitmeyecek bir karar mı alacak?

Ya yanlarında "Hele bir durun" diyecek bir isim olacak ya da bu isim sözünü dinletemese bile en azından "ilgili makamlara" haber iletecek. Adeta bir denge-denetleme mekanizması devreye alınmış gibi....

Erdoğan, "Buyurun istediğinizi yapın" der miydi ki şaşırınlar var!

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, faiz konusundaki son sözü söylemeyi tümüyle başka bir isme ya da isimlere bırakmasını beklemek Erdoğan'ı tanımamak demektir.

Mehmet Şimşek ve Gaye Erkan da faizle ilgili olarak ekonominin gerekliliği ne ise onu yapsınlar diye değil, dış kaynak bulmaya aracı olsunlar diye o görevlere getirilmişler ve görünürde çok bağımsız bırakılmışlardır. Faiz konusunda elbette bir adım atılacaktır ama bu adımın Erdoğan'ın bilgisi dışında ve ona rağmen atılacağını herhalde düşünmemek gerekir.

Döviz konusundaki çaresizlik ve uçuruma doğru gidiş, Erdoğan'ı da faiz artırımına sıcak bakmaya zorlayacaktır, o kadar.

Hiçbir önemi ve geçerliliği kalmamış politika faizi makule yaklaştırılacak, bu artışın etkisiyle ve Şimşek ile Erkan'ın ismiyle dış kaynak bulunacak ve piyasadaki yangın biraz olsun kontrol altına alınacaktır.

Şimşek'in sözleri abartılmamalı

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in görevi devralırken söylediği ve doğal olarak üstünde çok durulan "Türkiye'nin rasyonel bir zemine dönme dışında bir seçeneği kalmamıştır" sözü, önceki dönemde yapılan yanlışlardan dönüleceği (ne kadar olabilirse artık) anlamına gelmekte ama geçmişin yanlışlarının irdeleneceği anlamını hiç mi hiç taşımamaktadır.

Ne yani "AKP, AKP dönemini" mi sorgulayacak?

128 milyar doların üstüne mi gidilecek?

Şimşek görevi devralırken "şeffaflık, tutarlılık ve öngörülebilirlik" vurgusu da yapmıştı.

Eski bir bürokrat dostum "Madem şeffaflık, tutarlılık ve öngörülebilirlik deniliyor, şu durumda TÜİK'in enflasyon, büyüme ve işsizlik verilerine de el atılacak mı" diye soruyor. Aslında soru "Geriye doğru bir araştırma yapılacak mı" diye daha detaylı ama ben vazgeçtim geçmişin irdelenmesinden, bundan sonra daha inandırıcı veriler görebilecek miyiz, o bile yeter.

Bürokrat dostum gönderdiği notu şöyle bitiriyor:

"Bunlar yapılmazsa bu atamaların yegane amacının Londra ve New York'taki sıcak para fonlarını (faiz lobisini) Türkiye'ye getirmek ve Mart 2024'teki yerel seçimlere kadar döviz krizine girmemek olduğu tescillenecektir."

Çatılar dururken tarlalar neden?

Şeref OĞUZ

12 Haziran 2023 Pazartesi

Türkiye'nin petrolü yok. "Var ama çıkarmıyorlar" balonu çoktan söndü. Doğalgaz? Karadeniz'de bulduk ama eve gelmesi yıllar alacak. Cari açığımız zaten rekorda ama yetmemiş gibi petROLSÜZLÜK yüzünden her geçen gün kabarıyor. Hele ki varili 75 \$ fiyatı ve yüksek kur sebebiyle sıkıntı kaynağı.

Petrolümüz yok da aklımız da mı yok? Tepemizde "beni kullanın" diye haykıran bir güneş, "püfüpüf esen" ve boşa giden rüzgârımız var. Üstelik Yeşil Mutabakat ve fosil yakıt tehditleri altında yenilenebilir enerji yükselen değerimiz iken... Söylenmeye hakkımız var mı?

BIRAK GÜNEŞ İÇERİ GİRSİN

Kamu cari açık üretme pahasına vergi alamayacağı alanlarda rüzgârı yaygınlaştırmıyor. Bir sanayicimiz 17 dönümlük fabrika çatısına güneş paneli döşeyebilmek için 17 ayrı şirket kurmak zorunda kalmıştı. Çünkü bakanlık; bir şirkete ancak 1 megavat gibi bir kural koymuştu.

Enerjinin evlerde kullanımı tamamen cari açık üretiyor. Petrol de doğalgaz da dövizle geliyor ve kur çok yüksek. Kaldı ki evlerimizde müthiş bir enerji israfı var. Hal böyle iken insanların evlerde alternatif enerji kaynakları kullanma konusunda teşvik edilmesi hatta zorlanması, özellikle mantolamaya mecbur bırakılması gerekiyor. Göğü ısıtamazsın, sokağı soğutamazsın...

İKİ SORU İKİ CEVAP

Güneşe gücümüz yeter mi? Başlangıç maliyeti yüksek olsa da en fazla iki yıl içerisinde amorti eden bir teknolojidir güneş enerjisi panelleri... Nitekim yazlıklarımızda ve Karadeniz Bölgesi'nde yaygınlaşmaya başladı. Kullanımın artması ile birlikte kurulum maliyetleri hızla gerileyecektir.

Güneşi sağlamak için ne bekliyoruz?

Neden çatılar değil de tarlalar? Güneş enerjisini verimli kullanan ülkeler, panelleri önce çatılara döşeyerek işe başlamışlar. Derken dere yataklarının üzerini kaplayıp bir yandan suyu korumuş diğer yandan elektrik elde etmişler. Fakat bizler güneş tarlaları kurmaya öncelik vermişiz. Öyle ki tarım arazisinde buğday yerine güneş ekmeye kalkmışız. Hal böyle olunca alternatif maliyet gerçeğiyle yüzleşir olmuşuz. Oysa 12 milyon binanın çatısı bizi bekliyor. Tarıma elverişli tarlalara dadanmayıp çatılara panel döşesek daha iyi olmaz mı?

not

GÜNEŞ AKAR TÜRK BAKAR

ABD Başkan Yardımcısı Al Gore, Türkiye ziyaretinde güneş enerjisi potansiyelimize dair kapsamlı bir rapor getirmişti. Çırağan Sarayı'nda 2 metre önümdeki kürsüde konuşurken şunları söylüyordu. "Almanya'nın güneş potansiyeli sizden %40 daha düşük olmasına rağmen güneşten yararlanması sizin kat be kat üzerinizde."

Aradan 20 yıl geçti ve neredeyse bir arpa boyu yol alabilmişiz. Hızlanmamız gerekir. Tüm çatılarınızı kiremit yerine güneş paneli ile kaplamamak için bahaneniz nedir? Çatılarımız 55 GW elektrik enerjisi üretim potansiyeli taşıyor. Alüminyum fabrikalarımız çerçeve, cam fabrikalarımız cam, panel fabrikaları hücre ürettiği sürece çatıları donatır, cari açığımızı düşürebiliriz.

Erkan, kasayı “eksi” 61 milyar dolarla devraldı

Naki BAKIR

12 Haziran 2023 Pazartesi

Merkez Bankası'nın ilk kadın başkanı olarak koltuğa oturan “en genç finans profesörü” unvanlı ve dünyada "Müthiş Türk Kızı" olarak anılan, aynı zamanda DÜNYA Gazetesi yazarı Hafize Gaye Erkan, swaplar (ödünç dövizler) düşüldüğünde önceki yönetimden kasayı “eksi” (-) 61,2 milyar dolar rezervle devraldı.

TCMB Politika Faizi (%)	
19.03.2021	19,0
24.09.2021	18,0
22.10.2021	16,0
19.11.2021	15,0
17.12.2021	14,0
19.08.2022	13,0
23.09.2022	12,0
21.10.2022	10,5
25.11.2022	9,0
24.02.2023	8,5

BDDK Başkanlığı'na atanarak Merkez Bankası Başkanlığı görevini Erkan'a devreden Şahap Kavcıoğlu'nun Banka'daki görevine başladığı 19 Mart 2021'de “brüt” rezervler 93,2 milyar dolar düzeyinde bulunuyordu. Banka'nın brüt rezervi, 2 Haziran 2023 itibarıyla kâğıt üzerinde 100,5 milyar dolar oldu. Ancak bankaların tutulan zorunlu karşılıkları ve Merkez Bankası'ndaki mevduatlar düşülünce “net” rezerv 13,7 milyar

dolardan “eksi” (-) 5,7 milyar dolara geriledi. Net rezervde bu dönemdeki erime 19,4 milyar dolara ulaştı.

19 Mart 2021’e göre brüt rezervdeki artış ise tamamen swaplardan (takas) kaynaklandı. Swaplar hariç tutulduğunda Merkez Bankası’nın net rezervinin eksi (-) 61,2 milyar dolar olduğu hesaplandı. Buna göre ulusal ekonominin bu tutarda yeni rezerv kazanması durumunda net rezerv ancak sıfıra yükselecek. Şahap Kavcıoğlu’nun görev döneminde Merkez Bankası’nın swaplar hariç net rezervi 12,8 milyar dolar daha azaldı. Başka deyişle “eksi” rezerv bu tutarda büyüdü.

TL yüzde 64 değer yitirdi

Politika faizinin idari kararla kademeli olarak hızla düşürüldüğü bu dönemde Merkez Bankasının döviz rezervlerinin hızla eriyerek eksi yönde büyümesinde, yükselişe geçen dövizin ateşini düşürmek için açıktan ve kapı arkasından yapılan müdahale satışları etkili oldu. Ancak buna rağmen, Kavcıoğlu’nun göreve geldiği 19 Mart’ta 7,4573 TL olan dolar kuru, 2 Haziran’a kadar olan dönemde TL karşısında yüzde 178,3 değerlendirilerek 20,7529 TL’ye yükseldi. Başka deyişle TL, bu dönemde dolar karşısında yüzde 64,1 değer yitirdi. Merkez Bankası döviz alış kurlarına göre dolar kuru geçen haftayı ise son işlem gününde 23,4314 TL düzeyinden kapadı.

MB rezervleri (Milyon \$)			
	19 Mart 2021	2 Haziran 2023	Fark
Brüt rezerv	93.161	100.484	7.323
Altın	39.263	42.245	2.982
Döviz	53.898	58.898	5.000
Net rezerv	13.675	-5.697	-19.372
Swaplar	-62.089	-55.472	6.617
Swaplar hariç net rezerv	-48.414	-61.169	-12.755
\$/TL	7,4573	20,7529	13,2956

MB faizinde rekor indirim

Şahap Kavcıoğlu Merkez Bankası Başkanlığı görevine başladığında Banka’nın “politika faizi” olan 1 hafta vadeli repo ihale faiz oranı yüzde 19 düzeyinde bulunuyordu. İzleyen dönemde siyasi iradenin beklentisi doğrultusunda politika faizinde 24 Eylül 2021’den itibaren indirim süreci başlatıldı. Kavcıoğlu’nun görevde olduğu yaklaşık 2 yıl 3 aylık dönemde politika faizi kademeli biçimde toplamda 10,5 puan düşürülerek yüzde 8,5’e kadar indirildi.

Piyasa faizleri yükseldi

“Enflasyon faizin sonucudur” düşüncesinden hareketle politika faizinin sert biçimde düşürüldüğü 19 Mart 2021- 2 Haziran 2023 döneminde, bu politika ile piyasa koşulları örtüşmedi; kredi ve mevduat faizlerinde ise aksine yükseliş yaşandı. İndirim sürecinde; politika faizi ile piyasa faizleri ayrıştı; piyasa için politika faizi gösterge olmaktan adeta çıktı. Tüketici (ihtiyaç, taşıt, konut) kredilerinin 19 Mart 2021 itibarıyla yüzde 21,43 olan ortalama faiz oranı 2 Haziran 2023 itibarıyla yüzde 35,67’ye, çeşitli vadelerdeki TL mevduatın ortalama faiz oranı da yüzde 16,80’den yüzde 26,93’e yükseldi.

Bankacılık sektörü ağırlıklı ortalama TL faiz oranları (Akım Veri, %)		
KREDİ	19 Mart 2021	2 Haziran 2023
İhtiyaç	22,32	40,14
İhtiyaç (KMH Dahil)	23,49	26,25
Taşıt	18,90	30,88
Konut	17,64	18,05
Tüketici Kredisi (İhtiyaç + Taşıt + Konut)	21,43	35,67
Tüketici Kredisi (KMH Dahil)		
(İhtiyaç + Taşıt + Konut)	22,78	25,73
Ticari	20,45	14,95
Ticari Krediler (Tüzel Kişi KMH ve Kurum. Kredi Kart Hariç)	19,92	14,23
MEVDUAT		
1 Aya Kadar Vadeli	16,53	23,46
3 Aya Kadar Vadeli	17,43	37,39
6 Aya Kadar Vadeli	16,95	25,65
1 Yıla Kadar Vadeli	17,94	28,71
1 Yıl ve Daha Uzun Vadeli	15,27	14,54
Toplam	16,80	26,93

Enflasyonun seyri

Kavcıoğlu döneminde Merkez Bankası politika faizinde kaydedilen rekor indirimle rağmen piyasa faizleri tersine yükselirken, bu indirimlerin enflasyona düşüş yönünde bir etkisi de görülmedi.

Temel amacı fiyat istikrarını sağlamak olan ve para politikasını uygulamakla görevli Merkez Bankası’nın başına Kavcıoğlu geldiğinde verisi alınan en son yıllık enflasyon (TÜFE) oranı, Şubat 2021 itibarıyla yüzde 15,61 düzeyinde bulunuyordu. İzleyen dönemde; faiz indirimlerinin başladığı Eylül 2021’den sonra da yükselişine devam eden enflasyon Ekim 2022 sonu itibarıyla yıllık yüzde 85,51’e kadar yükseldi. İzleyen

dönemde agresif biçimde kurun baskılanması ve baz etkisiyle gerileyen enflasyon Nisan 2023 sonunda yüzde 43,68'e indi. Mayıs ayında ise doğal gaz fiyatının endekse etkisinin sıfırlanmasıyla aylık enflasyonun yüzde 0,04 çıkması sonucu yıllık enflasyon yüzde 40'ın altına inmiş oldu.

Yıllık TÜFE artışı (%)			
	2021	2022	2023
Ocak	14,97	48,69	57,68
Şubat	15,61	54,44	55,18
Mart	16,19	61,14	50,51
Nisan	17,14	69,97	43,68
Mayıs	16,59	73,50	39,59
Haziran	17,53	78,62	
Temmuz	18,95	79,60	
Ağustos	19,25	80,21	
Eylül	19,58	83,45	
Ekim	19,89	85,51	
Kasım	21,31	84,39	
Aralık	36,08	64,27	

Ancak kurlarda seçim sonrası başlayan ve geçen hafta ivme kazanan yükselişe bağlı "maliyet enflasyonu" yanında, baz etkisinin önümüzdeki aylarda ortadan kalkacak olmasının da etkisiyle enflasyonun yeniden yükseliş trendine girme

“Hataları gördük/ düzelttik ve Manchester City olduk...”

Ferit Barış PARLAK

12 Haziran 2023 Pazartesi

Nathan Aké... Manchester City'nin Hollandalı sol beki... Önceki gece maçtan sonra şöyle dedi: “2017’ye kadar ilk 16’ya girememiş bir takım... 2020’de yarı finale çıkamadık... Hatalarımız vardı, gördük, düzelttik... 2021’de finale çıkıp, şampiyon olmadık... Hatalarımız vardı, gördük, düzelttik... 2022’de de küçük hatalar yaptık, şampiyon olmadık ama hataları görüp, düzelttik... Ve sonuç!!!”

Yıl 2018... Dönemin Sanayi Bakanı Faruk Özlü ile sohbet ederken, yaşadığımız sorunların temeline inmişti... “Onlarca kurum ve kuruluş Ar-Ge desteği veriyor... Bu destekler parça parça olunca, istenilen etki oluşmuyor... Birisinin çıktısı öbürünün girdisi olacak ki sistem tıkır tıkır işlesin... Bu destekleri tek çatı altında toplayıp, odaklanamama sorununu çözmeliyiz” demişti...

Hatalar ortadaydı, görüyorduk... Para politikasında da aynı hatalar vardı, maliye politikasında da... Tarımda da, sanayide de, eğitimde de, hukukta da...

Kitaplar, teoriler, tecrübeler, pratikler, dünyadaki mevcut modeller sistemin/ politikanın doğrusunu/yanlışını/nasıl olması gerektiğini net şekilde ortaya koyarken... Tarımdan eğitime, sanayiden hukuka her alanda, bakana/bürokrata göre politika/modeller şekillendirdik... Hatalara, yeni hatalar ekledik... Sonuç ortada...

Eli taşın altında olanların bir araya geldiği OSTİM’in Başkanı Orhan Aydın’ın 2016 yılında söyledikleri hâlâ aklımda... “Bir motorun, pilin üretimi akıl, çaba, destek isteyen uzun soluklu bir iş... Bugün rüzgar türbinlerini yabancılardan alıyoruz ve dönen her türbin 8 yıl boyunca üretici firmaya çalışıyor... 8’inci yıl teknoloji değişiyor ve katma değer tamamı yine üretici yabancıya gidiyor... Yerli üreticiler olarak bir araya geldik ve kümelenmeler oluşturup, “Bu ürünleri biz üretelim” dedik... Sanayi Bakanlığı da yüzde 50 destek verdi... Ardından Maliye Bakanlığı, “Bu desteğin yüzde

50'si vergi olarak kesilecek" dedi... Son aşamaya getirdiğimiz yerli ve milli metro aracı üretim projesi, böylece, başlamadan bitti! Birisi yazıyor, öbürü uygulamıyor... Başbakanlık genelge çıkarıyor, belediyelere "yerli ürünü alın" diyor... Bütün belediyeler ithal ürün alımına devam ediyor! Kurumlar birbiriyle konuşmuyor... Bedeli mi? Dış ticaret açığı, cari açık, döviz açığı olarak ödeniyor..."

VELHASIL...

Çok koşan... Çok koşmak için aylarca, yıllarca çalışan... Kaybettiğinde, farklı yanlışlarını gören/analiz eden... Hata yapmayan ve/veya hatayı göstereni ve/veya hatasından zamanında döneni koruyan/kollayan/ destekleyen/yükselten... Bu yolla dış ve iç etkilere karşı kendini geliştiren... Ve en önemlisi birbirinin hatasını kollayan değil, kapatarak takım olan bir yapı/sistem sonuca ulaşabiliyor... Her kafadan "farklı yanlış" ses çıkan takımlar, zaten hatayla başlayıp, takım olamıyor, zaman kaybediyor; günü kurtaracak 1-2 oyuncuya bel bağlayıp, bağımlı kalıyor

Abdulkadir Selvi

İmamoğlu çoban ateşi yakmaya hazırlanıyor

Kılıçdaroğlu'nu, "Kurultayda aday değilim" demesi için yayına çıkarmışlardı.

Ekrem İmamoğlu'nun CHP Genel Başkanlığı'nın önünü açmak istiyorlardı. Ama tam tersi oldu. Ekran mühendisliği ters tepti. Kılıçdaroğlu, kurultayda aday olacağı işaretini verdi. Ekrem İmamoğlu konusunda ise geri adım atmadı.

İMAMOĞLU'NA 'İSTANBUL'DA KAL' MESAJI

İmamoğlu'na, "İstanbul'u seni hizmet için seçti, İstanbul'a hizmet et" dedi.

"Yerel seçimlere gidilirken İstanbul'u AK Parti'ye teslim edemezsin" diyerek önünü kesti.

Kılıçdaroğlu bu gerekçelerle İmamoğlu'nun cumhurbaşkanı adayı olmasını engellemişti. Şimdi aynı gerekçelerle İmamoğlu'nun CHP Genel Başkanlığı'na adaylığını önlemeye çalışıyor.

ÇIKIŞA HAZIRLANIYOR

Peki bu durumda Ekrem İmamoğlu ne yapacak?

Kılıçdaroğlu'nun, "Kazandığımız bir büyükşehir belediyesini başka bir partiye neden verelim? İmamoğlu aday olabilir. Arkadaşlar olabilirler, neden oluyorsunuz demem. Ben İstanbul sorununun çözülmesini isterim" çıkışına rağmen, İmamoğlu geri adım atmadı.

Kılıçdaroğlu'na yanıtını dün Haliç Su Sporları Merkezi'nin açılışında verdi. "Bu değişim noktasındaki fikrimde net olarak kararlıyım. Menzile yürüme hususunda net olarak kararlıyım" dedi. "Eminim ki siyasetteki bu anlamdaki değişimin, hele hele

muhafelette ve kendi partimden başlayan bu kıvılcımın Türkiye'ye çok iyi geleceğini şimdiden görüyorum. Bu heyecanla, bu gururla, bu ideallerle yol yürümeye kararlı bir Ekrem İmamoğlu var" diye konuştu.

Kılıçdaroğlu kararlı ama Ekrem İmamoğlu da milim geri adım atmış değil.

Bu durumda Ekrem İmamoğlu ve Kemal Kılıçdaroğlu arasında bir kurultay savaşı yaşanabilir.

ÇOBAN ATEŞİ YAKACAK MI

İmamoğlu'nun, ekibiyle sürekli olarak durum değerlendirmesi yaptığı söyleniyor. Dün, "kıvılcım"dan söz etti. Önümüzdeki günlerde ise mücadeleyi açıktan başlatıp bir "çoban ateşi" yakmaya hazırlandığı ifade ediliyor.

İmamoğlu, kurultayda Kılıçdaroğlu ile karşı karşıya kalırsa kazanıp kazanamayacağı hesabını yapıyor. Ama bu kez İmamoğlu daha cesur.

SARIGÜL İMAMOĞLU'NA KARŞI MI

Mustafa Sarıgül, bu kurultayda Kılıçdaroğlu'nun en güçlü silahı olacak. Sarıgül'ün, İstanbul'da Ekrem İmamoğlu'nun önünü kesmek için şimdiden kollarını sıvadığı söyleniyor. Sarıgül'ün İmamoğlu yerine İstanbul Büyükşehir Belediyesi başkan adayı olarak gösterileceği haberleri bu aşamada gerçeği yansıtmıyor. Ekrem İmamoğlu eğer "Ben CHP Genel Başkanlığı'na aday değilim, İstanbul'a adayım" derse sorun yok. Aday gösterilecek. Ama CHP Genel Başkanlığı'na aday olursa başka bir denge ortaya çıkar. Mustafa Sarıgül ise kurultayda Kılıçdaroğlu ile birlikte hareket edip CHP yönetimine girmeyi hedefliyor.

KILIÇDAROĞLU'NUN ANKET FİRMALARI NE DEMİŞTİ

KILIÇDAROĞLU, seçimlerden sonra katıldığı ilk yayında, "Tabii biz kazanacağımıza inanıyorduk. Sadece biz değil, bütün anket firmaları kazanacağımızı söylüyordu" demişti.

Kılıçdaroğlu'nun kastettiği, CHP'ye çalışan anket firmaları. Bu firmalar Kılıçdaroğlu'nun en az 10 puan farkla kazanacağını söylüyordu.

Birkaç örneği paylaşmak istiyorum.

AKSOY: KILIÇDAROĞLU YÜZDE 14.8 FARKLA KAZANIYOR

İLK tur Kılıçdaroğlu yüzde 47.9.

Erdoğan yüzde 38.4.

Aksoy Araştırma, birinci turda Kılıçdaroğlu'nu yüzde 9.5 farkla kazanıyor gösteriyordu.

İkinci tur Kılıçdaroğlu yüzde 57.4.

Erdoğan yüzde 42.6.

Aksoy Araştırma'ya göre Kılıçdaroğlu ikinci turda farkı yüzde 14.8'e çıkarmıştı.

YÖNEYLEM: KILIÇDAROĞLU YÜZDE 7.8'LİK FARK ATİYOR

Yöneylem Araştırma, Kılıçdaroğlu'nun ilk turda yüzde 48.6, Erdoğan'ın yüzde 42.5 oranında oy alacağını gösteren bir anket yayınlamıştı.

Yöneylem'e göre ikinci turda ise Kılıçdaroğlu yüzde 53.9'la kazanıyor, Erdoğan yüzde 46.1'le kaybediyordu. Yöneylem'e göre Kılıçdaroğlu her turda kazanıyordu. Birinci turda yüzde 6.1 oranında bir oy farkıyla kazanıyor, ikinci turda ise fark yüzde 7.8'e çıkıyordu.

ORC: KILIÇDAROĞLU YÜZDE 7.5 FARKLA KAZANIYOR

ORC'nin anketinde ise Kılıçdaroğlu, ilk turda yüzde 7.5 farkla kazanıyordu. ORC anketinde ilk turda Erdoğan yüzde 44.2 alırken Kılıçdaroğlu yüzde 51.7 çıkıyordu. Bu durumda ikinci tur için araştırmaya gerek var mıydı! Adam eze eze kazanıyordu.

AVRASYA: KILIÇDAROĞLU YÜZDE 10.7'YLE KAZANIR

Kemal Özkiraz'ın sahibi olduğu Avrasya Araştırma'ya göre birinci turda yüzde 50.9 çıkan Kılıçdaroğlu, yüzde 43.6 olan Erdoğan'a yüzde 7.3 oranında fark atıyordu. İkinci turda ise farkı yüzde 8.6'ya çıkarıyordu.

Avrasya'ya göre Kılıçdaroğlu ikinci turda yüzde 54.3 alarak kazanırken Erdoğan yüzde 45.7'de kalıyordu.

CHP'den Antalya milletvekili aday adayı da olan 'tarafsız ve bağımsız araştırmacı' Kemal Özkiraz bir de önden yüklemeli bir anket yöntemi icat etmişti. Kılıçdaroğlu daha cumhurbaşkanı adayı olmadan önce Özkiraz bir araştırma yaptırmış ve yüzde 37.5 çıkan Erdoğan'ın karşısında yüzde 48.2 çıkan Kılıçdaroğlu'nun ezici bir çoğunlukla seçimi kazanacağını ilan etmişti. Kolay mı, yüzde 10.7 puan fark atan Kılıçdaroğlu kazanmasın da ne yapsındı.

GEZİCİ: KILIÇDAROĞLU YÜZDE 10.4 FARKLA KAZANIYOR

İşi CNN Türk yayınında gazeteci arkadaşımız Zafer Şahin'i tehdit etmeye kadar götüren Gezici Araştırma'nın sahibi Murat Gezici ise Kılıçdaroğlu'nun ilk turda kazanacağını davul zurna eşliğinde ilan edenlerdendi.

12.06.2023

Birinci turda yüzde 43.2 alan Erdoğan karşısında Kılıçdaroğlu yüzde 53.4'le seçimi kazanırken ikinci tura kalınması durumunda ise fark daha da açılıyordu. Erdoğan yüzde 44.8 alırken, yüzde 55.2 alan Kılıçdaroğlu yüzde 10.4 puan farkıyla seçimi kazanıyordu.

KEMAL BEY PARA VERDİNİZ

Kemal Bey, bu anket firmaları sizi 10 puan önde göstererek kandırdı. Ama siz de kendinizi kandırmaları için bunlara kucak dolusu paralar ödediniz. Kemal Bey, kendi paranızla kandırıldınız.

İbrahim Kahveci

Rasyonel faiz %40

AK Parti seçimleri kazandı ama seçim öncesi Erdoğan'ın dile getirdiği ekonomi politikası yerine muhalefetin dile getirdiği rasyonel ekonomi politikasını devreye aldı. Yani iktidar değişmedi ve muhalefet seçimleri kazanamadı ama politika değişerek muhalefetin dile getirdiği rasyonele dönüş gerçekleşmiş oldu.

Seçim öncesi düşük faize dayalı 'Türkiye Ekonomi Modeli'ni' bir anda rasyonel olmayan (akıl dışı) politika ilan edilerek rasyonel politikalara dönüleceği açıklandı.

Yeni rasyonel politika ilan edildi ama Mehmet Şimşek ile Hafize Gaye Erkan'ın ne yapacakları da merak konusu oldu. Çünkü seçime dolar kurunu baskılayarak girilmiş ama seçim sonrası sadece **10 iş gününde kur %17,2 yükselişle 23,40 liraya yükseldi bile.**

Kısaca doları olanlar adeta bayram etti.

Şu kısa sürede verilen mesaj TL yerine dövize yatırım kazandıracak şeklinde oldu. Zaten Kur Korumalı Mevduatta -KKM bulunun 2,5 trilyon liraya ödenecek **kamu yükü** sadece iki haftada **300 milyar liraya ulaştı** bile.

Şu anda TL açısından önlem alınmaz ise KKM üzerinden Hazine dengesinin de perişan hale geleceği aşikar.

O nedenle 22 Haziran Merkez Bankası Para Politikası Kurulu'nun yapacağı toplantı hayati öneme sahip. Belki de daha erken toplantı ile bir karar alınabilir. Ama değişmeyen durum faiz kararının önemi olacaktır.

Merkez Bankası ne yapacak? Faizleri artıracak mı, artırırsa nereye kadar artıracak?

Özellikle yabancı kurumlardan farklı tahminler geliyor. En son Goldman Sachs faizlerin yüzde 40'a çıkartılacağı tahmininde bulundu.

Diğer tahminlerde de kademeli geçişin olacağı belirtilirken nihai noktayı henüz kimse kestiremiyor. O nedenle bizler kendi tahminlerimizle yolumuza devam edelim.

İlk şart **fiili duruma bakmak** olacaktır:

BDDK verilene göre vadeli TL mevduatı 4,7 trilyon lira. Bunun yaklaşık yüzde 45'i olan 2,1trilyon lirası 1-3 ay vadeli TL mevduatlarda tutulmaktadır.

Bu nedenle TL mevduat faizlerine bu oran üzerinden bakıyoruz.

Grafikte aylık cari enflasyonun hızla düştüğü ve %39,6'ya kadar indiği görülüyor. Haziran ayında geçen yıl %4,95 enflasyondan dolayı baz etkisi yine çalışsa da yıllık enflasyon son kur artışları ile temmuz ayı ile yeniden yükselişe geçecektir.

O nedenle 12 aylık ortalama enflasyon olan %66,9'u da baz alabiliriz. İkisini birlikte **düşündüğümüzde Türkiye'de beklenen yıllık enflasyonun yüzde 50-60 aralığında olacağı öngörülebilir.** Bu durumda TL faizinin reel tarafa geçmesi için Merkez Bankasının faiz artışına direk yüzde 40 seviyesinden başlaması elzem hale gelmiş durumda. Aksi halde negatif faiz etkisi ekonomide devam edecektir.

Zaten 1-3 ay vadeli TL mevduat faizi yüzde 37,39 ila adeta yüzde 40'a dayanmış durumda. Son TL faizleri zaten yüzde 40 seviyelerinden işlem görüyor. O nedenle Merkez Bankası'nın faizleri yüzde 40'a çıkartması sadece fiili duruma uyum olacaktır.

Burada şu notu düşelim: **Yüzde 40 faiz bile negatif faizdir.** Bu sadece Merkez Bankasının rasyonel zemine dönme faizi olabilir. Yoksa sonraki aylarda enflasyonun üzerine çıkacak bir faiz süreci de izlenmek zorunda kalınacağını hesap etmek gerekir. Aksi halde negatif faizle eski irrasyonel politikanın hafifletilmiş şekli ile devam etmek zorunda kalabiliriz.

GEREK ENFLASYON SORUNU

Türkiye'nin bir başka sorunu ise gerçek enflasyon hesabıdır. Şu sıralar açıklanmış enflasyonun ne derece gerçeği yansıttığı zaten başlı başına bir sorun olarak duruyor. Sayısız örnek verilmiş ve kamuoyu bunları tartışmaktadır.

O nedenle ilk dikkat edeceğimiz konulardan biri de gerçek enflasyon olacaktır.

Resmi enflasyonun bile yüzde 50-60 bandından bu yılı tamamlayacağı (12 aylık ortalama) beklenirken gerçek enflasyonun ne olduğu da hesaplarda dikkate alınmak zorunda olacaktır.

KKM' Mİ YOKSA TAHVİL Mİ?

Şu anda Merkez Bankası'nın önünde faiz kararı için en önemli sorunlardan biri de Bankaların elindeki Menkul Kıymet Stoku olsa gerek.

BDDK verilerine göre Bankaların elinde baskılanmış fiyata göre yaklaşık 1,6 trilyon liralık menkul kıymet stoku bulunuyor. Bu stokun ise nerede ise tamamına yakını devlet borçlanma senetlerinden oluşuyor.

Merkez Bankası'nın kısa sürede sert faiz artırımını Bankaları en fazla buradan vuracaktır. Halen tahvil faizlerinin baskılanmış şekli ile yüzde 15'lerden işlem gördüğünü hesaba kattığımızda bu faizlerin bir anda yüzde 40'lara çıkması bankalara önemli bir zarar yazdıracağı öngörülüyor.

O nedenle MB tam bir kısıkaç içinde kalıyor. Eğer kurlar düşmez ise ve hatta yükseliş devam ederse Hazine üzerinden ödenecek KKM farkına karşılık faizler yükselirse bankaların menkul kıymetlerden edeceği büyük zarar...

Bakalım Merkez Bankası birbirinin zıttı bu iki sorunu nasıl çözecek? Faiz kararında bankaların menkul stoku en önemli etkenlerden biri olacaktır.

TÜKETİM ÇILGINLIĞI

Türkiye Mehmet Şimşek'in deyimi ile rasyonel zemine dönmek zorunda. Çünkü çılgın gibi tüketim ile adeta sanal bir cennet yaratmıştık ama bu sanal refahın da sonuna geldik.

TÜİK verilerine göre GSYH %4,8 artarken bu büyümenin nerede ise tamamı tüketimden geldi. Verilere göre tüketim artışı reel olarak %18,6'ya ulaşırken üretim artışı sadece ve sadece yüzde 1,1'de kaldı.

Türkiye modeli diye sunulan şeyin aslında üretimle hiç alakası yokmuş. İstihdam ve cari açıkla da hiç alakası olmamış.

Çünkü yıllık cari açık şu an itibari ile 55 milyar dolara ulaştı bile. Cari açığı da 122 milyar doları aşan dış ticaret açığı besliyor.

O nedenle kredili tüketime dayalı bu modelin bir an önce bitirilip ülkenin döviz ihtiyacının azaltılması gerekiyor.

Bunun iki yolu var:

1-Hem yurtdışı döviz ihtiyacını azaltacağız,

2-Hem de yurtdışı döviz girişini artıracacağız

Bu iki yolun da çıkacağı tek adres var: Ciddi bir faiz artışı...

Hem kur artışı ile ithalat pahalılaşacak (şu an kısmen sağlanıyor), hem de faiz artışı ile kısa vadede sıcak para girişi desteklenecek.

O nedenle rasyonel zemine dönüş için kısa sürede faizleri en az yüzde 40 seviyesine yükselterek bu döneme giriş yapılabilir. Aksi halde piyasada oluşan beklentiler karşılanamaz ve sert finansal hareketler devam edebilir.

EN ÖNEMLİ SORUN: İŞSİZLİK

Merkez Bankası açısından bu sefer rezervler büyük sorun olmasına karşılık reel sektör açısından ise işsizlik daha büyük sorun olarak görülmektedir.

2001 krizi sonrası rezervler eksiye düşmüştü ama o vakit swap ile alınmış kısa vadeli döviz borçları yoktu. Bu sefer swaplarında eklenmesi ile eksi rezervler 70 milyar dolar seviyelerinde seyretmektedir.

Şimdi hem bu eksi rezervler kapatılacak hem de artı rezerve geçilecek.

Ama bunun iş dünyası açısından daha büyük sorunu İşsizlik olacaktır. Çünkü zaten geçmiş 5 yılda istihdam açısından büyük bir kayıp yaşamış durumdayız.

Grafite görüleceği üzere Türkiye çalışabilir nüfusun yüzde 8,0'i kadar bir istihdamı 5 yıllık dönemde gerçekleştiriyordu. Oysa son 5 yılda bu istihdam yüzde 3,6 seviyesi ile 2,3 milyonda kaldı.

2019 yılında faiz artışı ile yaşanan durağanlıkta max 2,3 milyon ama ortalama 1,7 milyon kişi işini kaybetmişti. Bu sefer kemer sıkma politikaları ile kaç kişi daha işini kaybedecek? Bütün mesele bu...

Önümüzdeki dönemde ekonomi medyasının en önemli gündeminin işsizlik olacağını şimdiden söyleyebiliriz. Ama bunun sınırının ne olacağını elbette bilemiyoruz.

Şöyle bir hesap yapsak olur mu?

Son 5 yılda iş bulması gerekip ama iş bulamayanların sayısı 2,7 milyon kişi... Bunların yanına ortalama 2 milyon kişinin de işini kaybedeceğini eklediğimizde durum ne olacak?

Rasyonel zemine dönmek sanırım epey pahalı olacaktır. Çünkü irrasyonel şekilde harcadıklarımız oldukça fazla... Seçimler kazanıldı ama Ülke kaybetti... Ne sanıyordunuz.

